

Драчук Ю.З.,
д-р. екон. наук, професор,
академік Академії економічних наук України, провідний науковий співробітник
Інститут економіки промисловості НАН України,
м. Київ, Україна

Амоша О. О.
канд. екон. наук, ст. наук. співробітник
Інститут економіки промисловості НАН України,
м. Київ, Україна

ДО РОЗВИТКУ НОВОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ З ЕЛЕМЕНТАМИ РОЗПОДІЛЕНОЇ ГЕНЕРАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Як зазначається Міністерством економіки спільно з українськими економістами, офісами «великої четвірки» та іншими провідними консалтинговими компаніями запропоновано до розгляду ряд ключових засад плану повоєнного відновлення та розвитку України та в першу чергу пов'язаною з енергетикою [1]. Йде мова про атомні електростанції, відновлювальну енергетику. В цьому розгляді перспективним вважається відновлювана енергетика – ключ до відновлення економіки та енергетичної незалежності України. За прикладом досліджень швейцарської компанії Lazard, вартість електроенергії з ВДЕ постійно знижується, в той час як при традиційній генерації вона зростає. Для промислових сонячних та вітряних електростанцій це вже значно дешевше, ніж електрика традиційної генерації.

Нинішня війна, на прикладі Запорізької АЕС, виявила ще один недолік атомної енергетики – можливість одночасного захоплення супротивником значного вироблення електроенергії. У випадку з відновлюваною енергетикою цей ризик значно знижується за рахунок більшого розосередження на всій території. А застосування потужних ядерних блоків за умов бойових дій призводить до високого ризику появи нового Чорнобиля. Проблемні питання активного розвитку альтернативної енергетики у науковому світі викликають чималий інтерес. Відзначається вагомість цього питання в аспектах сталого розвитку країни. В умовах війни українська влада намагається підтримувати виробництво електроенергії з альтернативних джерел енергії, вносячи певні зміни у чинне законодавство: Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії» [2].

Війна має суттєвий негативний вплив на роботу української енергетичної галузі. Через своє економічне, гуманітарне і геополітичне значення об'єкти енергетичної інфраструктури є особливо частими цілями російської агресії. Так, 5 грудня Росія завдала восьмого масованого ракетного удару по енергосистемі України, загалом було випущено понад 70 ракет, понад 60 з яких були збиті силами ППО. Після атаки 5 грудня енергосистема України зберегла свою цілісність і продовжила працювати синхронно з європейською континентальною мережею ENTSO-E. Фахівці Укренерго працюють над відновленням електропостачання постраждалих регіонів за резервними схемами. Через обстріли деякі електростанції були зупинені в аварійному автоматичному режимі і тимчасово не зможуть працювати на повну потужність. Водночас сезонне зниження температури повітря сприяє дефіциту енергосистеми. З міркувань балансування в усіх областях України запроваджено режим аварійного відключення електроенергії [3]. Тим не менш, українська енергосистема демонструє високу стійкість, а енергетики – надзвичайну професійність у забезпеченні стабільної роботи галузі навіть в умовах війни, де Ключовими можливостями для енергетичної галузі України, як відзначається Національною радою з відновлення України від наслідків війни [4], стають: Інтеграція з енергосистемами країн ЄС та Декарбонізація.

У світі спостерігається підвищений інтерес до використання в різних сферах економіки нетрадиційних відновлюваних джерел енергії (НВДЕ), що пов'язано, перш за все, з необхідністю охорони навколишнього середовища. Передумовою цього процесу є зміни в енергетичній політиці країн із структурною перебудовою паливно-енергетичного комплексу - переходом на енергозберігаючі і ресурсозберігаючі технології в енергетиці, промисловості, житлово-комунальному господарстві. За даними Міжнародного енергетичного агентства, до 2030 р. частка електроенергії, виробленої

з альтернативних джерел, збільшиться удвічі у порівнянні з сучасними показниками, що складають близько 16 % від всього виробництва. В більшості розвинених країн, зокрема в США, Німеччині, Іспанії, Швеції, Данії, Японії, планують довести частку відновлюваних джерел енергії в загальному енергобалансі до 20-50 %.

Розвиток відновлюваних джерел енергії на основі розподіленої енергії це також важливий елемент змін, що відбуваються в суспільстві, яке все більше усвідомлює свої переваги в результаті використання зелених джерел енергії.

Основні документи, що визначають цілі спільної енергетичної політики в країнах ЄС є: Біла книга «Енергія майбутнього – відновлювані джерела енергії» від листопада 1997 р.; Кіотський протокол, грудень 1997 р., Директива 2001/77 / ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 27 вересня 2001 р. про просування виробництва на внутрішньому ринку.

Технічний аспект побудови інтелектуальної мережі стосується питання обміну застарілих мереж до сучасних, автоматизованих та інтелектуальних технічних рішень. Побудова інтелектуальної мережі вплине на оптимізацію втрат при передачі, а отже, на зменшення кількості збоїв і переривань у забезпеченні енергією. Змінити джерело енергії шляхом обмеження використання викопного палива на користь відновлюваної енергії, щоб зменшити ризик знеструмлення, викликане перевантаженням енергетичної системи.

Соціальний аспект пов'язаний з якістю життя з точки зору стану повітря і підземних вод. Краща якість повітря та ґрунтових вод - покращення охорони здоров'я в певній місцевості, створення сприятливого інвестиційного клімату, а далі створення нових робочих місць.

Припущення для побудови інтелектуальної мережі в енергетичних проектах: економічний аспект пов'язаний із підвищенням конкурентоспроможності енергетичного ринку за рахунок збільшення кількості економічних операторів у секторі, тож можливе падіння цін на енергоносії. Зниження операційних витрат господарства є результатом зменшення втрат енергії при передачі, а також зменшення витрат на отримання енергії з традиційних джерел. Екологічний аспект пов'язаний із впровадженням кліматичної політики ЄС, скорочення викидів CO₂, сірки та інших шкідливих речовин в повітрі.

Використання потенціалу відновлюваної енергії призведе до мінімізації екологічних втрат та більш ефективного використанню відходів для виробництва енергії. Відновлювальна енергія - третя індустріальна революція. Вона доступна всюди, можна легко поділитися, хоча це вимагає спільного керування екосистеми Землі, менша ймовірність спалаху військових дій і воєн для доступу до нього та створює можливість для глобальної співпраці.

Висновок. Освоєння нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії розглядається, як важливий чинник підвищення рівня енергетичної безпеки України і зниження антропогенного впливу енергетики на довкілля. Світовий досвід державного регулювання розвитку відновлюваної енергетики, особливо досвіду тих країн, що досягли найкращих результатів, дозволяє виявити раціональні підходи, механізми та інструменти для використання в українській державній управлінській практиці стимулювання розвитку відновлюваної енергетики. Світова практика свідчить, що держава є основним ініціатором розвитку відновлюваної енергетики, де встановлюються правила функціонування відновлюваної енергетики та забезпечується необхідна правова та ресурсна підтримка з включенням фінансування та пільгового оподаткування.

Література:

1. Домбровський О., Гелетука Г., Корчмит О. Як модернізувати українську енергетику під час повоєнного відновлення. Економічна правда. 19 Травня 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/19/687217/>

2, Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 23, ст.89. {із змінами, внесеними згідно із Законом № 2046-IX від 15.02.2022}: до законів України: «Про альтернативні джерела енергії» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 24, ст. 155).

3. DiXi Group. Щоденний огляд. Війна рф проти України: енергетичний вимір (станом на грудень 2022).

4. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Енергетична безпека». Липень 2022 р.